

گواهی‌های علمی

نحوه تکثیر کتب‌های علمی، تدریس و مصون نگه داشتن آن‌ها از جعل و تحریف، یکی از مهمترین دغدغه‌های دانشمندان دینی بوده است. آن‌ها برای این منظور، از روشی استفاده نموده‌اند که در اصطلاح کتابشناسی به آن "بلاغ" یا "انها" گفته می‌شود. بلاغ دستخطی از استاد بود که در نسخه نوشته می‌شد و به وسیله آن گواهی، شرکت شاگرد در درس را تایید می‌گردید و ضمناً صحت نسخه نیز تایید می‌گشت؛ بنابراین "بلاغ" هم گواهی تحصیلی بود و هم نشان صحت نسخه به‌شمار می‌رفت.

فهرست مندرجات

۱ - صدور گواهی‌های علمی

۲ - اعتبار گواهی قرانت

۳ - منبع

صدور گواهی‌های علمی

اساتید در هر نسخه علامت بلاغ‌های متعددی می‌نوشتند و در پایان نسخه یا پایان بخش‌های کتب در ضمن بلاغ‌ها برای شاگرد **اجازه نقل حدیث** و **روایت** را بخواه عموم یا در باره آن اثر یا آثاری خاص صادر می‌کرد که این اجازه گواهی علمی برای آن شاگرد در اعتبار روایت‌ها و استنادهایش به‌شمار می‌آمد. جلسه آن‌ها بدین طریق بود که شاگرد در جلسه درس استاد شرکت می‌کرد و استاد متن کتب را برای آن‌ها تدریس می‌کرد و شاگردان علاوه بر فهم متن کتب، نسخه‌ای از آن کتب را در جلسه درس تصحیح می‌کردند. پس از پایان جلسه درس، استاد در حاشیه نسخه شاگرد - همانجا که درس آن روز، در آنجا به پایان می‌رسید- امضا می‌کرد. به همین دلیل در حواشی یک نسخه، به تعداد جلسات درسی که آن کتب خوانده می‌شد، گواهی قرانت وجود دارد. در مواردی هم که گواهی قرانت در بخش‌هایی از نسخه وجود نداشته باشد، نشان آن است که آن قسمت را شاگرد در کلاس درس حضور نداشته است. در پایان نسخه نیز استاد به خط خود، اتمام درس و تصحیح نسخه را تایید می‌کرد و اگر شاگرد قسمت‌هایی از کتب را نخوانده بود، به آن بخش‌ها تصریح می‌کرد. امضاها گواهی قرانت، گاهی در یک کلمه و گاهی در چند کلمه یا جمله تحریر می‌گردید. علائم و عبارت‌هایی که از این امضاها، تاکنون در نسخه‌ها مشاهده کرده عبارتند از: «بلغ»، «بلغ قبلاً»، «بلغ قران»، «بلغ سماع»، «بلغ قبلاً آیده الله تعالی»، «بلغ سماعاً آیده الله تعالی»، «بلغ منی سماعاً آیده الله تعالی»، «انها آیده الله تعالی». این امضاها در اصطلاح نسخه‌شناسی «بلاغ» و «انها» یا «گواهی قرانت» نامیده می‌شود.

اعتبار گواهی قرانت

گواهی قرانت از دو حیثیت ارزش و اعتبار داشت: یکی آنکه تاییدی برای درجه علمی شاگرد بود. دوم آنکه نسخه‌ای که امضای بلاغ استاد را داشت، نشانه‌ای بر تصحیح آن نسخه در جلسه آن استاد بود و اعتبار آن از نسخه‌های دیگر بیشتر می‌شد. در نسخه‌های خطی حدیثی، گواهی قرانت به فراوانی یافت می‌شود و خوشبختانه تعداد قابل توجهی از این نسخه‌ها موجود است.

منبع

صدرایی خویی، علی، *مجله حدیث حوزه*، برگرفته از مقاله «شانزده گواهی تدریس از علامه مجلسی»، سال اول، شماره یک، زمستان ۱۳۸۹.

رده‌های این صفحه: [اجاز‌های نقل روایت](#) | [گواهی‌های علمی](#) | [مباحث حدیثی](#)